

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

หลังจากที่มีการยุบคณปทบน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย ทำให้ภูมิภาคตะวันออกและพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกของไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ด้าน เช่น จากสังคมชนบทกลายเป็นสังคมเมือง จากสังคมเกษตรกรรมกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สภาพสังคม วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ ค่าครองชีพ รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชากร ตลอดจนระบบความคิด ความเชื่อ ค่าครองชีพ รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชากร ตลอดจนระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และจริยธรรมของประชากรในบริเวณนี้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีแผนพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างชัดเจนเพื่อพัฒนาประเทศก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ส่งผลให้บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกของไทย อันประกอบด้วยพื้นที่ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ถูกกำหนดไว้เป็นพื้นที่พัฒนาเพื่อรองรับการขยายตัวของโครงการต่าง ๆ ด้านนี้โดยตรง ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการศึกษาของภูมิภาคนี้ด้วยเช่นกัน เพราะการศึกษาทุกระดับต้องทำหน้าที่เตรียมความพร้อม เสริมสร้างขีดความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อผลผลิตของกำลังคนส่วนนี้จะก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานตามระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปและมีความมั่นใจ ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ในระบบสังคมท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงทุกด้านของภูมิภาคนี้ได้ อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาภูมิภาคนี้ให้มีความเจริญที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสังคม วัฒนธรรมไทย อันเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุลกับวิถีชีวิตของประชากรในท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเพียงแห่งเดียวของภูมิภาค จึงมีความเห็นตรงกันว่าควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในภูมิภาคนี้ ซึ่งมีอยู่ทุกขณะและมีอยู่อย่างต่อเนื่องมาตลอดตั้งแต่ทศวรรษที่แล้ว เพื่อจะได้เป็นข้อมูลสำหรับกำหนดนโยบายและประกอบการวางแผนเพื่อจัดการศึกษาให้

สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของภูมิภาคนี้ในอนาคตอันใกล้ได้อย่างชัดเจน และเหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งระบบสังคมประกอบด้วย ระบบการเมือง เศรษฐกิจ วิถีชีวิต การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนระบบความคิดความเชื่อ ค่านิยมและคุณธรรม จริยธรรมของประชากรในภูมิภาคตะวันออกเฉียงของไทยในต้นศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2543-2553)
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อระบบการศึกษาของภูมิภาคนี้ทั้งในระดับก่อนวัยเรียน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษาในต้นศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2543-2553)
3. เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มของการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับภูมิภาคตะวันออกเฉียงในต้นศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2543-2553)

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และผลกระทบที่มีต่อการศึกษาของไทยในต้นศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2543-2553) โดยเน้นเฉพาะภูมิภาคตะวันออกเฉียงของไทย คือ บริเวณ 8 จังหวัด ได้แก่ นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด หรือเรียกว่า เขตการศึกษา 12 ความการแบ่งเขตของกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นการศึกษาในระดับมหภาค (Macro Level) คือเป็นภาพกว้างเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อการศึกษาในทุกระดับของภูมิภาค ไม่มุ่งเน้นศึกษาแนวโน้มระดับใดหรือประเภทใดทางการศึกษาเป็นการเฉพาะ
2. การวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมเฉพาะแนวโน้มของการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือการศึกษาที่จัดขึ้นอย่างเป็นทางการ (Formal Education) โดยความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย คือ ตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียน หรือระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่มีสถาบันเหล่านี้อยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียง
3. การวิจัยครั้งนี้ มีระยะเวลาที่ศึกษานำแนวโน้มตามเทคนิคคล่าฟาย คือ ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2543-2553 หรือระหว่าง ค.ศ. 2000-2010 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เริ่มต้นศตวรรษที่ 21 ตามปีสากล

อันต่อนี้เนื่องจากช่วงเวลาปัจจุบัน เป็นระยะเวลาที่สามารถมองเห็นภาพในอนาคตได้และข้อมูลที่จะได้จาก การวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง ในระยะเวลาอันใกล้นี้

4. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการศึกษาที่จัดขึ้น โดยรัฐเป็นหลักมากกว่าการศึกษาที่จัดขึ้น โดยเอกชนในแต่ละระดับของการศึกษา แต่อาจกล่าวถึงบทบาทของเอกชนบ้างใน ส่วนที่รัฐเปิด โอกาสหรือเจตกว้างให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภูมิภาคตะวันออกอีกด้วยตาม ความเหมาะสมและความจำเป็นเฉพาะด้าน

ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

1. การคาดการณ์หรือการมองภาพแนวโน้มการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ของภาคตะวันออกเป็นทรรณะส่วนบุคคลของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างใช้สำหรับงานวิจัย ครั้งนี้เท่านั้น

2. การคาดการณ์หรือการมองภาพแนวโน้มในอนาคต เป็นการให้ทรรณะของ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์และพิจารณาทรรณะจากข้อมูลปัจจุบันที่สามารถเป็นไปได้ในอนาคต อันใกล้

3. การคาดการณ์หรือการมองภาพแนวโน้มในอนาคต เป็นการมองด้วยกรอบของความ สัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของการศึกษากับโครงสร้างทางสังคมที่มีผลต่อกัน โดยที่ยังไม่มี เหตุการณ์หรือผลกระทบใดมาทำให้เปลี่ยน โครงสร้างไปอย่างสิ้นเชิง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แนวโน้ม (Trends) หมายถึง ทิศทางหรือสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิด ขึ้นในอนาคต โดยมีพื้นฐานข้อมูลของการเปลี่ยนแปลงจากอดีตและปัจจุบันเป็นแนวทางในการ คาดการณ์ตามทรรณะของผู้เชี่ยวชาญ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) หมายถึง สภาพการณ์ของระบบสังคมที่มี พัฒนาการปรับเปลี่ยนไปแล้วส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อของผู้คน ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปด้วย เพื่อการใช้ชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป

การศึกษา (Education) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนอย่างมีระเบียบแบบแผน ได้แก่ มีโครงสร้างเป็นลำดับขั้น แบ่งเกณฑ์การเรียนตามอายุของนักเรียน มีหลักสูตร มีการสอนเป็นระบบ ตามเกณฑ์ของรัฐ มีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีการวัดและประเมินผลที่แน่นอน เมื่อจบแล้วมีการรับรอง

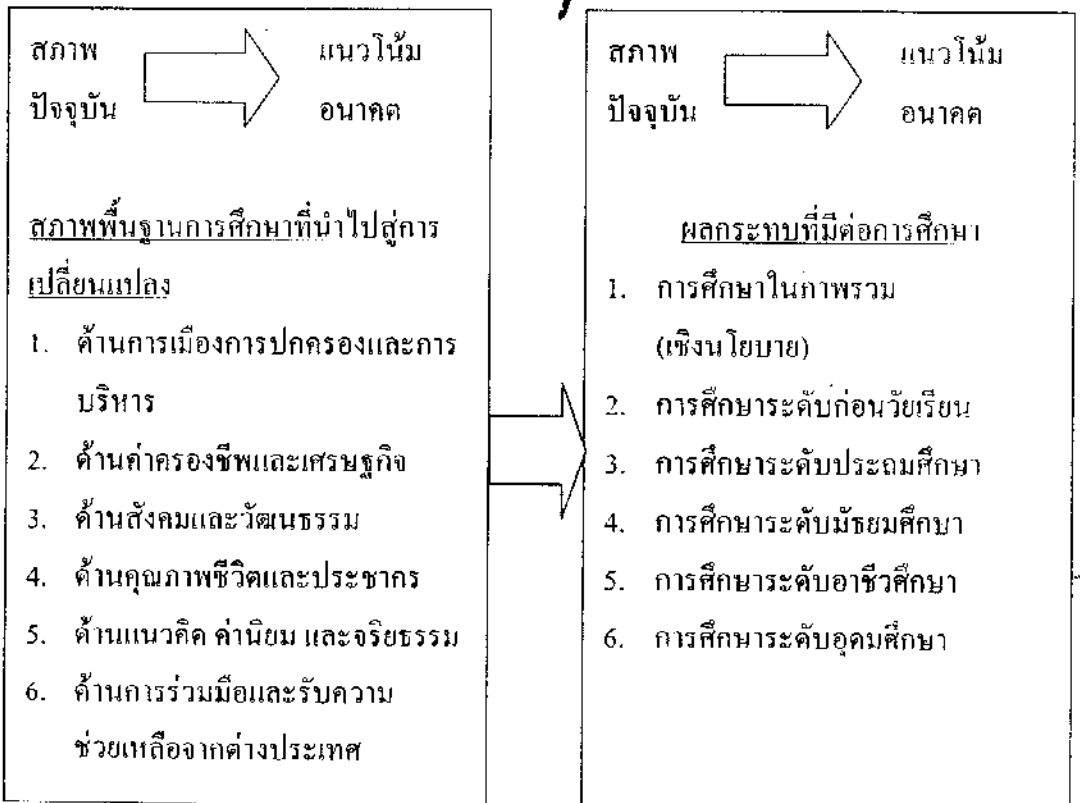
คุณวุฒิ กล่าวคือ เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนอย่างเป็นทางการ (Formal Education) มีสถาบัน
เปิดสอนถูกต้องตามกฎหมาย

ต้นศตวรรษที่ 21 (The Early 21st Century) หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 2000
ถึง 2010 เป็นการเริ่มต้นศตวรรษใหม่ตามการนับปีของสากล ซึ่งตรงกับปีพุทธศักราชไทย คือ 2543
ถึง 2553

ภาคตะวันออก (Eastern Region) หมายถึง พื้นที่ 8 จังหวัด ประกอบด้วย นครนายก
ปราจีนบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด จัดเป็นเขตการศึกษา 12 ตาม
การแบ่งของกระทรวงศึกษาธิการ

แนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีแนวคิดสำคัญเป็นไปตามหลักการและทฤษฎีของพื้นฐานการศึกษา
(Foundations of Education) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องการศึกษากับความสัมพันธ์ระหว่างระบบ
ต่าง ๆ ของสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนั้น ขอบเขตของการวิจัยโดยอาศัยแนวคิดตามหลักการ
ของสาขาวิชานี้ สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางศึกษาและวิจัยเพื่อทำนุขเนวโน้มในอนาคตได้
ชัดเจนขึ้น สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้



ดังนั้น การดำเนินการวิจัยจะได้ศึกษาและดำเนินการตามแนวคิดนี้ในทุกประเด็น อันเป็นขอบเขตที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ของเรื่องที่ทำวิจัยครั้งนี้ ทั้งในสภาพการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) เพื่อศึกษาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการศึกษาของภูมิภาคตะวันออกเฉียงของไทยในต้นศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2543-2553) ซึ่งข้อมูลเชิงอนาคตนี้ได้จากทฤษฎีอันเป็นมโนคติของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัด การวางแผน การกำหนดนโยบายทางการศึกษา รวมทั้งประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการพัฒนาภูมิภาคตะวันออกเฉียงและส่วนกลางด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้มาประกอบการศึกษา วิเคราะห์แนวโน้มได้อย่างมีเหตุผลและมีทิศทางเป็นไปได้จริงในอนาคต การวิจัยครั้งนี้มี 2 ส่วนคือ

1. การวิจัยเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานของการศึกษา อันได้แก่ สภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยม ความเชื่อและแนวคิดในการดำรงชีวิตของประชากรในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างขอบเขตและเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ โดยการวิจัยส่วนนี้ศึกษาจากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประการ หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทความ บทสัมภาษณ์ในวารสารและสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามห้องสมุดและสถานที่ราชการของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียง

2. การวิจัยอนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา รวบรวม ทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การวางแผน การกำหนดนโยบาย การบริหารและการพัฒนาด้านการศึกษาของส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตะวันออกเฉียงนี้โดยตรง ซึ่งใช้ระเบียบวิธีเดลฟาย (Delphi Technique) เป็นการได้ข้อมูลจากการสอบถามทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 ท่าน เกี่ยวกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาในภูมิภาคตะวันออกเฉียง รวมทั้งเสนอแนวคิดและรูปแบบของการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในระดับของการศึกษาก่อนวัยเรียน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ตามลำดับขั้นตอนของการวิจัยมีดังนี้

2.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริหาร การวางแผน การกำหนดนโยบายทางการศึกษา และการพัฒนาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตะวันออก โดยที่บุคคลเหล่านั้นต้องมีคุณสมบัติ คือ

1.1 มีประสบการณ์และมีตำแหน่งหรือเคยมีตำแหน่งด้านการวางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของชาติโดยตรง

1.2 มีประสบการณ์และมีตำแหน่งหรือเคยมีตำแหน่งด้านการบริหาร การจัดการ การดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาของภูมิภาคตะวันออกโดยตรง

1.3 มีประสบการณ์และมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับเกี่ยวกับแนวคิดด้านการศึกษาและพัฒนาประเทศ

จากการกำหนดเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ตกลงคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาของภาคตะวันออกมา 5 ท่าน เพื่อขอทรงพระชนมและคำแนะนำในการเสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. นางสาวศรัทธา ศิริวัฒนะ หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12
3. นายโชติ แยมแสง ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 12
4. นายบุญส่ง กุวารากุล ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ภาคตะวันออก เขตการศึกษา 12
5. นายสมชาย อธิธิไกรวัล ศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี

2. นัดสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ดังกล่าวข้างต้น เพื่อขอคำแนะนำในการกำหนดโครงสร้าง ขอบเขตของงานวิจัย และขอความอนุเคราะห์เสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตามคุณสมบัติในข้อ 1. ท่านละประมาณ 10 ชื่อ

3. คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการเสนอรายชื่อจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน โดยพิจารณาความถี่ของการได้รับเสนอชื่อที่ซ้ำกันตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปให้เหลือประมาณ 30 ท่าน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาพรรณานะเกี่ยวกับเรื่องที่ทำวิจัย และเป็นจำนวนที่กำหนดไว้ตามระเบียบวิธี โดยใช้เทคนิคเคลฟาย

2.2 การสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือสำหรับทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อใช้ทำวิจัยโดยดำเนินการสร้างดังต่อไปนี้

1. ทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน คั่งรายชื่อข้างต้นโดยให้ทั้ง 5 ท่าน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนวิถีชีวิตและแนวความคิด ความเชื่อของประชากรในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสภาพเป็นอยู่ในปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปในศตวรรษที่ 21 คือ พ.ศ. 2543 ถึง 2553 รวมไปถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่มีต่อการจัดการศึกษาในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจากเอกสาร งานวิจัย บทความ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนใช้เสริมประกอบการสัมภาษณ์ด้วย

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มากำหนดเป็นโครงสร้างและขอบเขตของการทำวิจัย รวมทั้งข้อคำถามเพื่อสร้างแบบสอบถามสำหรับใช้สอบถามทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยต่อไป

3. แบบสอบถามที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จะครอบคลุมตามแนวความคิดและทฤษฎีของพื้นฐานการศึกษา (Foundations of Education) คือ แนวคิดที่ว่าด้วยระบบความสัมพันธ์ของการศึกษากับระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และปรัชญาของสังคม โดยสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยอิสระ พร้อมทั้งเสนอทัศนคติเกี่ยวกับแนวโน้มที่ควรจะเป็นในอนาคต การใช้แบบสอบถามชุดนี้จะส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น 3 รอบ โดยที่แต่ละรอบเมื่อได้คำตอบมาแล้วจะคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีผู้แสดงทัศนคติในเรื่องนั้นซ้ำกันมากที่สุดเป็นการยืนยันความเห็นที่ตรงกันของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจะนำมาปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมแล้วส่งกลับไปอีกในรอบต่อไป ซึ่งการส่งไป 3 รอบเช่นนี้เป็นเทคนิคตามระเบียบวิธีวิจัยแบบเดลฟาย โดยเฉพาะ (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2529 : 22-24)

2.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย

เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้มีประสบการณ์ด้านการทำงานวิจัย รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในเรื่องระเบียบวิธีการใช้เทคนิคเดลฟาย เพื่อให้ท่านพิจารณาด้านเนื้อหาของข้อคำถาม ด้านภาษาที่ใช้ความเหมาะสม ความถูกต้องในเรื่องที่ถาม ทั้งนี้เพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรง รวมทั้งขอคำแนะนำเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วยผู้เชี่ยวชาญที่เป็นที่ปรึกษาในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้เลือกมา 5 ท่าน โดยมีเกณฑ์คือ เป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานวิจัยในเรื่องนี้ หรือมีผลงานทางวิชาการและตำแหน่งหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเรื่องระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งได้แก่

- | | |
|--|---|
| 1. ศาสตราจารย์ ดร.อุทุมพร จามรมาน | ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย |
| 2. รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงศ์ใหญ่ | คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร |
| 3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล
พูลภัทรชีวิน | ภาควิชาสวัสดิศึกษา
คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย |
| 4. ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง | อดีตนายกกรรมการสำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ |
| 5. ดร.ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ | รองผู้อำนวยการ
สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี
การศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
(SEAMES) ยูเนสโก |

2.4 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งขั้นตอนต่อไปนี้

1. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการเสนอชื่อจากผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเรื่องนี้ 30 ท่าน ทั้งทางจดหมายหรือโทรศัพท์ หรือพบด้วยตนเอง แล้วแต่ความสะดวกหรือการให้ความอนุเคราะห์ของแต่ละท่าน พร้อมทั้งจดหมายขอมหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์รายละเอียดของการวิจัย และขอทราบความสมัครใจในการตอบแบบสอบถามตามเทคนิคคลฟาย หรืออนุญาตให้พบเพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลในเรื่องนี้เป็นรอบที่ 1

2. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 ที่ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านได้แสดงความเห็นมาประเมินค่าหาความถี่ในเรื่องที่ผู้เชี่ยวชาญแสดงความเห็นซ้ำกันมากที่สุด เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่ได้จากการกล่าวถึงมากที่สุดมาสร้างและปรังปรุงเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 จากนั้นส่งกลับไปยังผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านเพื่อตอบคำถามอีกครั้ง

3. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบสอบถาม ครั้งที่ 2 มาประเมินค่าหาความถี่ วิเคราะห์คำมีชยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์เป็นรายข้อ เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดมาสร้างและปรับปรุงเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องราวของคำถามเหมือนแบบสอบถามในรอบที่ 2 แต่อาจปรับ-เปลี่ยนบางข้อความให้เหมาะสมจากนั้นส่ง

ถึงมากที่สุดมาสร้างและปรับปรุงเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องราวของคำถามเหมือนแบบสอบถามในรอบที่ 2 แต่อาจปรับ-เปลี่ยนบางข้อความให้เหมาะสมจากนั้นส่งกลับไปยังผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านอีกครั้ง เพื่อให้ตอบคำถามยืนยันความเห็นเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบโดยแสดงความเห็นเพิ่มเติมพร้อมเหตุผลในการตอบด้วย

4. นำข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถาม ครั้งที่ 3 มาประเมินค่าหาความถี่วิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ เป็นรายชื่อ จากนั้นนำข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องและไม่สอดคล้องกันในเรื่องแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อการศึกษาของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ในต้นศตวรรษที่ 21 มาอภิปรายผลการวิจัย

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้มี 2 ส่วน คือ จากเอกสารและการสัมภาษณ์ กับ การตอบแบบสอบถาม ซึ่งแต่ละส่วนมีวิธีการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร บทความ บทสัมภาษณ์ ตำรา หนังสือ รายงานการประชุม และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ของทางราชการ ที่ปรากฏอยู่ในห้องสมุดของหน่วยงานและสถานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เมื่อทำการศึกษาแล้วนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เป็นความเรียง มีตารางและข้อมูลทางสถิติ ประกอบ ซึ่งจากแนวคิดพื้นฐานครอบคลุมหัวข้อตามประเด็นต่อไปนี้

1. สภาพพื้นฐานทางการศึกษาที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย

- 1.1 ด้านการเมืองการปกครองและการบริหาร
- 1.2 ด้านค่าครองชีพและเศรษฐกิจ
- 1.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรม
- 1.4 ด้านคุณภาพชีวิตและประชากร
- 1.5 ด้านแนวคิด ค่านิยม และจริยธรรม
- 1.6 ด้านการร่วมมือและรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

2. สภาพปัญหาของการศึกษาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

- 2.1 สภาพปัญหาของการศึกษาในภาพรวม (เชิงนโยบาย)
- 2.2 สภาพปัญหาของการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน
- 2.3 สภาพปัญหาของการศึกษาระดับประถมศึกษา
- 2.4 สภาพปัญหาของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
- 2.5 สภาพปัญหาของการศึกษาระดับอาชีวศึกษา

2.6 สภาพปัญหาของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด จากการสัมภาษณ์ รอบที่ 1 และจากการตอบแบบสอบถาม รอบที่ 2 และรอบที่ 3

แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ก. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด และจากการสัมภาษณ์รอบที่ 1 ข้อมูลส่วนนี้ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในรอบแรก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้มาแล้ว ทำการจำแนกเป็นหัวข้อแล้วจึงนำเสนอเป็นความเรียงตามประเด็นต่อไปนี้

1. แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบที่มีต่อการศึกษาของภูมิภาคตะวันออกเฉียงของไทยในต้นศตวรรษที่ 21 ในด้าน

- 1.1 การเมืองการปกครองและการบริหาร
- 1.2 ค่าครองชีพและเศรษฐกิจ
- 1.3 สังคมและวัฒนธรรม
- 1.4 คุณภาพชีวิตและประชากร
- 1.5 แนวคิด ค่านิยม และจริยธรรม
- 1.6 การร่วมมือและรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

2. แนวโน้มของการจัดการศึกษาของภูมิภาคตะวันออกเฉียงของไทยในระดับต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง

- 2.1 แนวโน้มการจัดการศึกษาในภาพรวม (เชิงนโยบาย)
- 2.2 แนวโน้มการจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน
- 2.3 แนวโน้มการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา
- 2.4 แนวโน้มการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
- 2.5 แนวโน้มการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา
- 2.6 แนวโน้มการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ข. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ข้อมูลส่วนนี้ ผู้วิจัยได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ทำวิจัยนี้ เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์หาคำมัธยฐาน ฐานนิยม และพิสัย ระหว่างควอไทล์ เพื่อตรวจสอบความแม่นยำ ความน่าเชื่อถือ และความเป็นไปได้ของพรรณนาจากผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน โดยใช้สถิติที่ตรวจสอบเพื่อแปลผลพรรณนาเหล่านั้น ดังนี้

1. **มัธยฐาน (Median)** ข้อมูลจากแบบสอบถามจะนำมาประเมินค่าโดยแบ่งออกเป็น 6 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้นี้ หน้าที่ของคะแนนเป็นดังนี้

- 5 หมายถึง เป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้มากที่สุด
- 4 หมายถึง เป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้มาก
- 3 หมายถึง เป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้พอสมควร
- 2 หมายถึง เป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้น้อย
- 1 หมายถึง เป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้น้อยที่สุด
- 0 หมายถึง เป็นแนวโน้มที่จะไม่เกิดขึ้นเลย

เมื่อข้อมูลที่ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยได้ตอบมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำมาคิดหาค่าเฉลี่ยเพื่อแปลความหมายของคำตอบ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลค่าดังนี้

- 1. ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อนั้นเป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้มากที่สุด
- 2. ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อนั้นเป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้มาก
- 3. ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อนั้นเป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้พอสมควร
- 4. ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อนั้นเป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้น้อย
- 5. ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 0.50-1.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อนั้นเป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้น้อยที่สุด
- 6. ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 0.49 ลงไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อนั้นเป็นแนวโน้มที่จะไม่เกิดขึ้นเลย

2. **ฐานนิยม (Mode)** ข้อมูลที่ได้มานั้น ผู้วิจัยนำมาคำนวณค่าฐานนิยมของแต่ละข้อความ การหาค่าฐานนิยมของแต่ละข้อความนั้น ผู้วิจัยคำนวณหาค่าความถี่ของระดับคะแนนจาก 0 ถึง 5 สำหรับแต่ละข้อความ ระดับคะแนนใดที่มีความถี่สูงสุดถือว่าเป็นค่าฐานนิยมของข้อความนั้น ในกรณีที่ความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากันและระดับคะแนนนั้นอยู่ใกล้กัน จะคิดค่ากลางระหว่างคะแนนทั้งสองเป็นฐานนิยมของข้อความนั้น ในกรณีที่ความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากัน แต่ระดับคะแนนไม่ได้อยู่ใกล้กัน จะคิดค่าของระดับคะแนนทั้งสองเป็นฐานนิยมของข้อความนั้น

3. พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ข้อมูลที่ได้มานั้น ผู้วิจัยนำมาคำนวณค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับควอไทล์ที่ 3 ถ้าข้อความใดได้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่มีค่าไม่เกิน 1.00 หมายถึง ความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน แต่ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของข้อความใดมีค่ามากกว่า 1.01 ขึ้นไป หมายถึง ความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

เมื่อทำการคำนวณทั้ง 3 วิธีแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทั้งในด้านมัธยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ มาสรุปเป็นความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนอเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องนี้ ซึ่งประกอบด้วยตารางแสดงข้อมูล ตัวเลขแสดงความถี่ และความเรียงอธิบายประกอบเหตุผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับระบบสังคมที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน อันก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนเพื่อการพัฒนาภูมิภาคนี้ให้เหมาะสมและประสานสัมพันธ์กันต่อไปในอนาคต
2. ทำให้ทราบถึงแนวโน้มและทิศทางของการศึกษาเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการกำหนดนโยบาย การจัดและการดำเนินการด้านการศึกษาที่เหมาะสมในอนาคต ตลอดจนนำมาปรับปรุงและคิดแปลงการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นรากฐานสำหรับอนาคตได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทางการศึกษากับหน่วยงานทางการพัฒนา การวางแผนหรือการบริหารของภูมิภาคนี้ในการกำหนดทิศทางของการพัฒนาภูมิภาคให้สอดคล้องต่อเนื่องกันในอนาคต
4. ทำให้ทราบถึงวิธีการศึกษาและทำนายอนาคต เพื่อเป็นแนวทางสำหรับทำการศึกษาและวิจัยในประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาคนี้ต่อไป